

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stoip. peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglasi
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
in pri večjem
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondeljke in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne sprejemajo. Uredniška
pisma se ne sprejemajo. Uredniška
telefon št. 2050, upravnštva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.347
za inšerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Protesti industrijskih gospodov

Časopisje KDK bije plat zvona proti oblastnim skupščinam in da vemo, v katero korist je vse to grmenje, so se oglašili industrijski gospodje s svojim protestom. Nam je samo prijetno, da je s tem stvar razčiščena, da se jasno vidi, kdo zastopa interes ljudstva in širokih slojev in kdo pomaga uveljaviti protest industrijskih gospodov. Nam bo jasnost v tem pogledu le dobrodošla, če tudi industrijskim gospodom, pa je drugo vprašanje.

Predvsem pa moramo konstatirati to-le: Oblastni proračun bi mogel biti znatno nižji in ne bi bili potrebni nobeni novi davki, če bi vsa industrijska podjetja stori... v polni meri svojo socialno dolžnost do delavcev. Nad 31 milijonov dinarjev znaša proračun samo ljubljanske oblasti za zdravstvo in gromen del tega denarja gre za one sloje, ki ustvarjajo industrijskim gospodom njih imetje. Kje pa je večja beda in večje pomanjkanje, ko v delavskih krajih? Kje je več neprekrbljene dece, kje več od dela onemoglih ljudi, kakor v krajih, kjer veljajo samo postave industrijskih gospodov. Ker industrijska podjetja ne vrše svoje socialne dolžnosti do delavcev, mora njih dolžnost izvesti oblast. Toda ne zopet na račun delavcev, temveč na račun podjetij. Zato je obdavčenje industrijskih gospodov samo pravična stvar, a tudi edino smiselna.

Davki se pobirajo tam, kjer je denar, ne pa tam, kjer ga ni. Revežu delavcu, ki nima niti za vsakdanji kruh, ni mogoče vzeti nobenega denarja. Industrijski gospodje pa imajo denar in to morajo izkazovati tudi njih bilance. Naj bodo te lepo ali grdo postrizene, visokega dobička industrijskih gospodov vendar ni mogoče prikriti. So podjetja, ki imajo milijonske čiste dobičke in skoraj ves ta denar gre v tujino, ker so baš najbolj bogata podjetja last tujih delničarjev. Naš človek gara, plod njegovega garanja pa uživa tujec. In ko oblast zahteva, da naj tudi ta nekaj prispeva k socialnim dajatvam za delavca, pa je ogenj v streljahu!

Naj nam ne govore industrijski gospodje, da malo zaslužijo. Dokler imajo posamezni njih ravnatelji po 20.000 in tudi več mesečne plače, tako dolgo se njim ne godi slabo. Pa o tem poglavju moremo otvoriti še obširnejšo debato, če gospodje to žele.

A industrijski gospodje ne protestirajo samo, temveč tudi zahtevajo. In med drugim zahtevajo, da se morajo njim proračuni predložiti na vpogled. Industrijski gospodje se menda niti ne zavedajo, kako neverjetna je ta njih zahteva in kako zelo dokazuje, da nimajo in nočejo imeti niti pojma o demokraciji. Gospodje menda čisto pozabljajo, da so oblastni proračuni predloženi javnosti že s tem, ker so predloženi oblastni skupščini, ker je ta izvoljena od vsega ljudstva. Naj si pridobimo na volitvah industrijski gospodje zaupanja ljudstva, pa bodo ne samo gledali v proračun, temveč naravnost odločevali o njem in po mili volji zniževali davke. Industrijski gospodje pa seveda vedo, da ljudskega zaupanja nikdar dobiti ne morejo in zato zahtevajo, da se še njim predloži proračun v pregled.

Kaj pa bi dejali industrijski gospodje, če bi prišli mi s slično zahtevo in zahtevali, da morajo tudi vse bilance industrijskih velepodjetij biti predložene oblasti, in sicer z vsemi prilogami. In kaj bi dejali, če bi zahtevali, da prisotvuje ne samo vsaki seji upravnega sveta, temveč tudi vsaki seji eksekutivne zastopnik oblasti? Ta zahteva ne bi bila prav nič čudna, ker seje oblastne skupščine so javne in vse delo oblasti je pod kontrolo javnosti, dočim so seje upravnih svetov tajne in brez kontrole javnosti! In vendar bi bile te seje dostikrat tudi za javnost zelo zanimive, ker se na njih dostikrat sklepa o stvareh, ki se tičejo samo javnosti, ne pa industrijskih gospodov. Zakaj n. pr. ni bila postavljena električna centrala na Savi?

Pa še nekaj bi vprašali industrijske gospode. Kaj pravijo namreč na to, da mora prav vse prebivalstvo vsled visoke industrijske zaščite plačevati svoje potrebščine dražje, kakor pa bi jih plačevalo, če bi dobilo blago brez carine iz tujine? Ali tega davka, ki ga plačujemo mi vsi, industrijski gospodje ne vidijo? Ali mislijo, da morajo kmet, delavec in obrtnik poleg tega industrijskega davka plačevati še vse druge? Če bi vladale v Sloveniji samo stranke, ki so odvisne od milosti industrijskih gospodov, bi morda že bilo

Razlike bodo izplačane

Belgrad, 23. nov. (Tel. Slov.) V Belgradu demagogija slovenskega časopisja glede izplačila uradniških razlik napravila nobenega vtisa. Kdor pozna zakon o švedskem posojilu, mu je jasno, da so izplačila razdeljena v tri oddelke. Prvi obrok 7.000.000, drugi 7.000.000, tretji 8.000.000 dolarjev. Ker je na vrsti prva tranša, je za to tranšo finančni minister odobril, naj se dolgujoče razlike predložijo in so v tej prvi okrožnici navedene razlike, ki pridejo sedaj pri prvi tranši v poštev. Demagogi »Jutra« in »Slovenskega Naroda« vedoma ne računajo s tem, da imamo še dve tranši, katerima se bodo poplačale ostale razlike, oziroma ostanki ostalih visečih državnih dolgov. Pooblaščenici smo, da izjavimo, da se bodo s švedskim posojilom izplačale vse uradniške razlike, kakor tudi izražamo mnenje belgrajskih politikov, da s takimi listi, ki na tak način demagogirajo, ni mogoča diskusija. (To poročilo našega belgrajskega dopisnika v celoti potrjuje, kar smo o tem objavili v večerajšnji številki »Slovenca«. Ponovno opozarjamo uradništvo na njihove »prijatelje« v SDS.)

Polemika med listi KDK se nadaljuje

Omladini napadli upravo »Novosti«

Zagreb, 23. nov. (Tel. Slov.) Kakor smo poročali, so »Novosti« ostro napadle »Hrvata«, ker je trdil, da so »Novostine« vesti neresnične in tendenciozne. »Hrvat« je reagiral na ta napad. V Zagrebu se spravlja s tem v zvezi sinočnji napad hrvatskih omladincev na »Novostino« uredništvo in upravo, pri čemer so v upravi razbili par oken. Govori se, da so to napravili federalistični omladinci, da bi se maščevali nad »Novostimi«, ker so imenovali »Hrvata« komunističen list. »Hrvat« na to danes odgovarja in pravi, da »Hrvat« niso bili potrebni ti napadi na »Novosti«. Če je kdo to napravil, je s tem

napravil slabo uslugo federalistom in ne dela po intencijah »Hrvata«.

Polemika med tiskom KDK se nadaljuje. »Hrvat« napada »Riječ«, »Novosti« in »Narodni val«. Ti medsebojni napadi časopisja KDK jasno kažejo nerazpoloženje med pristaši in vodstvom KDK.

Značilno je, da vest »Slovenca« in zagrebške »Narodne Politike«, da je poslanec SDS Branković izstopil iz kluba SDS, ni bila demantirana niti po »Riječi« niti po nobenem drugem glasilu KDK.

Marinkovič ne odstopi

Davidovič se vrnil v Belgrad.

Belgrad, 23. nov. (Tel. Slov.) Danes je prispejal v Belgrad g. Davidovič, ki se je vrnil s svojega potovanja po južni Srbiji. Z njim so prišli v Belgrad ministri gg. Groj in Marković ter nekateri demokratični prvaki, ki so spremljali svojega voditelja na potovanju. Ob pol 10 je prispejal Ljuba Davidovič v narodno skupščino. Najpreje se je razgovarjal s svojimi poslanci, ki so ga obvestili o trenutnem političnem položaju v Belgradu. Okrog pol 12 je g. Davidovič obiskal pravosodnega ministra Vujičića, ki je Davidoviča povabil, da se udeleži jutrajšnje seje ministrskega odbora o zakonskem načrtu proti korupciji. Te seje se udeleži tudi poslanec Pečić. G. Vujičić je zagotovil Davidoviču, da se bo potrudil za čim skorajšnji sprejem zakona. Novinarjem je g. Davidovič po razgovoru s min. Vujičićem odklonil vsako izjavo.

Popoldne je g. Davidovič obiskal bolnega dr. Marinkoviča in se z njim dolgo razgovarjal. Ta Marinkovičev korak se smatra samo kot navaden obisk, ker se je hotel informirati o Marinkovičevem zdravju. Odločno zanikajo vest, da bi bil obisk v zvezi z morebitnim Marinkovičevim odstopom radi njegovega zdravlja. Kakor smo se informirali, se je danes Marinkoviču zdravje zboljšalo in so zato vesti o njegovi ostavki brez vsake podlage.

Nezaslišana izjava dr. Mačka

Zagreb, 23. nov. (Tel. Slov.) Današnji »Narodni val« priobčuje razgovor dopisnika madjarskega lista »Pesti Hirlap« Simona Vilmosa s predsednikom HSS dr. Mačkom. V tem razgovoru se je dr. Maček dotaknil vseh važnih političnih vprašanj, posebno se je bavil z vprašanjem, kako si Hrvati zamišljajo bodočo državno ureditev. Dr. Maček je izjavil, da HSS brezpogojno zahteva v mejah SHS popolno zakonodajno in upravno državno samostojnost, in sicer na temelju hrvatskega državnega prava. Razen tega je dr. Maček izjavil, da so prečanski Srbi morda bolj nerazpoloženi proti Belgradu kakor sami Hrvati in da Hrvati ne morejo biti v isti državni skupnosti s Srbi, ker so Hrvati zastopniki zapadne kulture, Srbi pa antipodi te kulture.

Kot pravi zastopnik Vlačke ulice si je dovolil dr. Maček tako nezaslišen napad na srbski narod, da njegove nadaljnje izjave ne moremo niti priobčiti.

tako, toda v Sloveniji je politična moč v rokah SLS, ki je in ostane ljudska stranka.

Z vestnostjo, ki je lahko v zgled vsem drugim oblastem v državi, so naši oblastni poslanci določili nove davke. Skrbno so pazili, da izdajo denar samo za najnujnejše stvari, in še bolj skrbno so pazili, da bodo novi davki čim najbolj pravični. Pa vsega tega nočejo industrijski gospodje videti in nočejo videti ne

KDK bo „bojkotirala“ 1. december

Zagreb, 23. nov. (Tel. Slov.) Poslovni odbor KDK je danes nadaljeval svojo sejo v predsedniški sobi sabornice. Navzoči so bili oba predsednika KDK, Predavec, Krnjevič in Vilder. Kakor je Vaš dopisnik zvedel iz zanesljivega vira, se je razpravljalo o vedno večjem nezadovoljstvu med poslanci SDS zlasti slovenskimi, in o stališču, ki ga bodo zavzeli proti proslavi 1. decembra. Ker poslovni odbor sploh ni mogel priti do nobenega sklepa, se bo seja jutri ob 11 dopoldne nadaljevala. Jutri se bo redigiral sklep za pristaše KDK o proslavi 1. decembra. Pribečevič je izjavil časnikarjem, da je njegovo stališče glede proslave 1. decembra znano. Po sklepu 1. avgusta pristaši ne morejo sodelovati pri nobeni proslavi s pristaši režima in da bodo radi tega bojkotirali tudi proslavo 1. decembra. Pribečevič je izjavil, da se ta sklep KDK frapantno strinja s sklepom romunske seljaške stranke, ki je danes na vladi, kar je Pribečevič posebno poudaril. (Ni pa treba povdariti, da g. Pribečevič ni g. Maniu. Op. ur.)

Novi Sad proti Pribečeviču

Novi Sad, 23. nov. (Tel. Slov.) Trditve, da je Pribečevičeva stranka tudi drugod izven Like v razsulu, potrjujejo tudi samostojni demokrati v Novem Sadu. Zadnje čase so pogosto imeli seje in so odločno obsodili Pribečevičevo sedanjo politiko in od njega zahtevali, da prekine zveze s HSS in da se orientira proti Belgradu.

Novi ljudsko-šolski zakon v razoravi

Belgrad, 23. nov. (Tel. Slov.) Danes je imel odbor za proučevanje ljudskošolskega zakona prvo sejo. Prosvetni minister je izjavil, da je novi predlog sestavljen iz dosedanjih štirih predlogov. Upa da bo debata pripomogla, da bo dosežen sporazum. Kakor znano, so se proti osnutku novega šolskega zakona posebno ostro izjavili Nemci, ki so imeli za to posebno sejo v Banatu, dalje Madjari, v zadnjem času so na parlamentarne klube pritiskali tudi Rusini v naši državi, ki zahtevajo ljudske škole z rusinskim učnim jezikom in rusinskim veroukom.

RAZREDNA LOTERIJA.

Zadele so sledeče srečke državne razredne loterije: Po 20.000 Din št. 14.332 in 833, po 10.000 Din št. 55.173 in 110.057.

bede onemoglih, ne revščine brezposelnih in zapuščenih. Vidijsko samo sebe in svoje več ko udobno življenje ter so pozabili na svojo socialno dolžnost.

Zato pa čast našim oblastnim poslancem, da so industrijske gospode z novimi davščicami na to dolžnost spomnili. Opomin z davki je vendarle najboljši!

„Zločin“ g. Kemperla

Italijanski časopisi, ki smo jih danes sprejeli, poročajo o aretaciji urednika »Goriške Straže«. Iz teh poročil posnemamo:

V pondeljek so prijatelji iz Boveva povabili urednika ustavljenega »Goriške Straže« g. Leopolda Kemperleta v avtomobil, da se z njimi pelje na sprehod. Avtomobilu je sledila politična policija goriške milične legije. Pri Sv. Luciji je družba pustila avto v neki gostilni in šla obiskat znanca. Milica je medtem obstopila avtomobil in čakala, da se družba vrne. Ko se je g. Kemperle vrnil, so ga takoj aretirali, češ, da se nahaja v avtomobilu 12.000 patron.

Ta poročila fašističnega tiska v celoti potrjujejo, da je zadeva vprizorjena po instrukcijah iz Rima in da so patroni podtaknjeni, da bi se proti časnikarju Kemperlu moglo postopati.

Mi ta dejstva ugotavljamo, da bi se videlo, kakih sredstev se poslužujejo fašisti pri preganjanju naših ljudi.

Dr. Triller o napredniških

G. Ivan Hribar objavlja v »Trgovskem listu« svoje spomine. Sodbo o teh spominih bomo povedali, ko bodo izšli v celoti. Ker pa objavlja g. Ivan Hribar tudi razna pisma, imajo njegovi spomini tudi historično vrednost. In eno takih pisem je ono, ki ga je pisal pokojni dr. Triller dne 26. marca 1899. iz Tolmina Ivanu Hribarju. Med drugim pravi dr. Triller:

»Resnično, resnično Ti torej povem, da ste jo pošteno zavozili, vi prekleciani liberalni narodnjaki. Toka časa ne razumete več in nesodobno ste podobni često tistemu ptiču — noju. S stajanjimi, a še bolj nepotrebnimi kongresi, imajočimi sicer isti hipni brilantni učinek biti lep umetniški ogenj, a tudi isto hipno smrt, slepi narodna stranka zgolj samo sebe, da je še dandanes mogoče z besedo in frazo organizovati in voditi maso. Brezkončna indiferentnost, da ne rečem naivnost in nezrelost narodne stranke na socialno-političnem polju — voila l'ennemi! — Zadržano idejo, idejo asocijacije, to idejo bodočnosti hočete uničiti v narodu in to zgolj iz jeze, ker so Vas z isto, četudi iz sebičnih namenov prehiteli marljivi klerikalei. Da, takrat ko bo togotno otroče s svojo palčico ustavilo brzovlak!

Boli me, da je splošna vihra pričela odnašati za drugimi tudi Tebe, ki si imel vsikdar o pravem času tudi pravo idejo, boli me, da ob pretočni razdrapanosti in brezprogramnosti narodne stranke trpi tudi Tvoj politični ugled. Brez žalosti in ogorčenosti odložim redkokdaj katero številko »Naroda«, tega vernega zrealnega strankinega beraštra in propada. Vem, da sem tudi sam kot voditelj lista marsikaj zgrešil v svoji mladeniški nezrelosti — a poštenja in lojalnosti nisem zgrešil, na sramotni oder nisem postavljaval stranko. Certamen certavi, sed fidem servavi.«

Tako je torej sodil dr. Triller o napredniških že leta 1899., torej takrat, ko se ti niti v sanjah niso poznali gotovih metod in ko jih ni okužila niti privlačnost nacionalizacij niti jih še ni zasleplila politična moč.

Kaj pa bi dejal danes dr. Triller o tem tužnem žalostnem naprednjaštvu, ki ne pozna nobene druge ideje ko strah pred klerikalci? Kaj bi dejal o njih delu proti oblastni avtonomiji, kaj o njih neslovenskem stališču, kaj o njih politiki, ki se menja, kakor pač nanese konjunktura?

Pa to itak niso nobena vprašanja in zato je bilo tudi naravno, da je bil dr. Triller ob zadnjem razkolu napredne stranke odločno proti onim, ki so žalostni reprezentanti še bolj žalostne nazadnjaške liberalne misli.

To je politika! V »Kmetem listu« je objavil g. Pucelj uvodnik s pomembnim naslovom »Sramotna in žalostna vloga«. Vse mogoče govori g. Pucelj v tem uvodniku, predvsem pa se trudi dopovedati svojim bravcem, da je hud na dr.-a Korošca, neusmiljeno hud. Pa to je je stranskega pomena, bolj zanimivo je, ko pripoveduje g. Pucelj o ustavi. Te imenitne besede je zapisal: »Naša stranka je takoj po sprejetju Ustave (g. Pucelj piše ustavo z veliko začetnico. Op. ured.) izjavila, da je za takojšnjo revizijo ter za vsako njeno poboljšanje, ki bi osiguralo večjo samostojnost Slovenije«. Komaj so glasovali za ustavo, že so bili za njeno revizijo. Zakaj pa so potem za njo glasovali? Mar zato, da bi jo mogli revidirati? — Gospod Pucelj, dostikrat smo že občudovali vašo politiko, ko pa smo brali, zakaj ste glasovali za ustavo, pa smo čisto brez sapa. Kdor zna, pa zna! Ali ni tako, g. Pucelj?

Fašizem in komunizem

Prefekt v Rovigu je z navadnim prefektornim odlokom vzel odvetniku Perettiju iz Bologne pravico upravljanja njegovega zemljišča v Rovigu in določil za upravitelja predsednika fašistovske poljedelske zveze. Ta bo upravljal Perettijsvo premoženje v interesu in za račun lastnika in ima pravico storiti vse ukrepe, ki se mu zdijo potrebni za dvig proizvodnje. Odlok določa izrecno, da mora naslednik, n. pr. pravi lastnik, ako mu prefekt vrne pravico upravljanja, povrniti fašistovskemu upravitelju vse investicijske stroške, ki bi se ne krili z dohodki zemljišča.

Zanimiva je motivacija tega odloka, ki je vzbudil precej šuma po vsej Italiji. Prefekt se sklicuje na pismi fašistovske poljedelske zveze in fašistovske stranke v Rovigu, v katerih ti dve organizaciji zahtevata, konfiskacijo Perettijsve zemlje, in na prefektorne izvedence, ki so ugotovili, da je Perettijsvo zemljišče po žetvi 1927-28 popolnoma zapuščeno; lastnik ni dal niti preorati, ne krme požeti, pesa ni vsa pobrana, koruzno listje leži še na polju, v hlevih ni več živine. Nadalje ugotavlja prefekt, da ne more politično oblastvo mirno gledati, kako razpada premoženje, ki bi lahko donosalo ogromne dohodke zasebnemu gospodarstvu in je prav radi tega velikega pomena tudi za »javno gospodarstvo«; lastniška pravica ne more obstajati v »Jus abutendi«, po kateri bi lastnik lahko celo uničil svoje imetje. »Nasprotno, zasebna last ima bistveno socialno vsebino, v kolikor stremi za tem, da spravi v sklad individualno pravo s pravom skupnosti.« Ravnanje odvetnika Perettijske je v polnem nasprotju s programom fašistovske vlade glede proizvodnje in poljedelstva posebej. Prefekt se končno sklicuje na Mussolinijevo okrožnico glede »splošne bonifikacije«, ki daje prefektom pravico, da sami izvedejo bonifikacijo zasebnih zemljišč na stroške lastnika, ako ta noče tega storiti.

Italijanska javnost je pod fašizmom vaje-naznanja in danes Italijan komaj skomigne z ramenji, ko se podira tradicionalna ustava in fašisti sklepajo celo o prerogativah krone. Mussolini je tudi z okrožnico glede splošne bonifikacije pripravil javnost na podobne ukrepe. Toda pri vsem tem je odlok prefekta v Rovigu presenetil celo same fašiste. Furlanija, kjer se fašizem nikdar ni mogel ukoreniniti, je bila vsa pokonci. V pravnih krogih se je vnela živa debata o motivaciji prefektornega odloka, ki podira temelje državljanskega prava. Prav kakor latifundist se je razburil bankir.

Fašizem je že davno obral zasebnika vseh ustavnih svoboščin. Dokler je šlo za abstraktne demokratične pravice (volilna pravica, tiskovna svoboda idr.), ki jih končno lahko vrne državljani neokrnjene vsak hip drug režim, so se lahko upogljivi italijanski duhovi kmalu upognili. Bankirji, industriji, veleposestniki in trgovci se niso težko ločili od pridobitev demokracije in marsikateri je odkritosrčno pritrjeval zasmehovanju demokracije in parlamentarizma, češ, sedaj bo konec večnega prerekanja in proletarskih zahtev, in mi bomo »delali«. Vse drugače pa so zapiski okroglo glavi gospodarje, ko je fašizem pritisnil na njihove žepne, na njihovo zasebno lastnino, ki je bolj otipljiva kakor duh demokracije in parlamentarizma. »Besedo« je fašizem lahko zamenjal in nadomestil, »kruh« pa je vendar danes le tisti kakor za časa »demo-masonske-polarske demagogije« in želodec se ne dajo aklimatizirati raznim režimom. Kdo povrne zapravljeni denar, zapravljeno premoženje? V konkretnem slučaju: Kdo jamči, da fašistovski komisar ne zapravi s slabim gospodarstvom premoženja svojega političnega nasprotnika? Bogataši so se zbalji tudi za denar, naložen v bankah. Saj je še danes mnogo takih, ki tiščijo denar doma iz strahu pred davki in »prostovoljnimi« patriotičnimi zbirkami.

V Rimu so v političnih krogih mnogo debatirali o odmevu tega odloka. Končno je izšlo v listih poluradno poročilo, ki na dolgo razlaga, da je alarm v javnosti neupravičen. Peretti je kazen zaslužil, ker je prepustil svoje zemljišče lastni usodi. Radi tega ni trpel mogoče samo zasebnik, ampak tudi država.

Prefektov ukrep ostane torej v veljavi. Fašizem se nerad umika. Italija je torej na potu h komunizmu, ali bolj določeno, k boljšeizmu? To ne. Edina skupna poteza obeh gibanj je etatizem. Glede fašizma je gotovo, da mu je etatizem samo sredstvo, da se režim vzdrži na površju. Prav radi tega pa ni nevarnosti, da bi se fašizem prelevil v komunizem. Prav bodo imeli tisti fašistovski publicisti, ki so spoočetka definirali fašizem kot »metodo«. To je res metoda vladanja. Fašizem balansira, se lovi, išče ravnotežje med socialnimi razredi, ki naj se spravijo in podvržejo blagru države, a ne radi socialne pravičnosti, ampak radi države same; fašizem ne mara diktature ne enega ne drugega razreda in ne želi premočnih pretresljajev sedanjega socialnega sestava, ker bi škodili državni gospodarstvu in režimu. Prav radi tega se n. pr. latifundistom ni bati kake agrarne reforme. Neposredni in glavni cilj fašizma je: vzdržati se na vladi. Odtod ukrepi tako različnih socialnih osnov. Brezdvomno pa se fašizem še danes oslanja na kapitaliste, ki so mu pomagali na noge. Priznati pa je

Za sporazum Bolgarije s SHS

Izjave g. Malinova

G. Malinov, bivši predsednik bolgarske vlade in najresnejši kandidat za nositelja nove situacije je dal »Politiki« izjave, ki so značilne za razpoloženje v Bolgariji in jih zato v celoti priobčujemo.

O razmerju do Jugoslavije je g. Malinov, vodja opozicije v vladni stranki »Demokratiški zgovore«, izjavil:

Moje mišljenje je, da razmerje do Jugoslavije ni ravno dobro in zadovoljavajoče. Kadar se govori površno in uradno, se navadno reče: »Naše razmerje z vašo državo je korektno in zadovoljavajoče.« Moje mišljenje pa je, da to razmerje ni niti zadovoljavajoče niti korektno. Poglejte: Meja je zaprla. Ta okolnost najbolj označuje to razmerje...

Razmerje med Jugoslavijo in Bolgarijo mora biti prijateljsko, ne pa korektno. Da pa ono postane prijateljsko, je potrebno vstvarjati ne na temeljih naše preteklosti, marveč na temeljih naše bodočnosti. Če bomo šli vzporedno, potem bomo si lahko ustvarili lepo bodočnost za nas kot Slovane in za naši dve popolnoma neodvisni državi.

Mislím, da je potrebno, da naj inicijativa zato pride iz Belgrada, ki je močnejša, ne pa iz Sofije, Jugoslavija, ki je od nas močnejša, naj predvzame prve korake, ki naj obe zemlji pripeljejo do prislejših stikov.

To je moje mišljenje o razmerju do Jugoslavije. V podrobnosti se ne spuščam, kajti one so zelo številne in delikatne. Najdem pa se, da bo prišla priloženo, da o njih razpravljam, ko bom zato bolj pooblaščen.

Odkod fašistom denar?

Podrobnosti o slepariji z antičnimi kipci.

Milan, 23. nov. (Tel. »Slov.«) »Corriere della Sera« poroča o ponarejanju 500 let starih klasičnih skulpturnih umetnin in opisuje podrobnosti, kako se je posrečilo, da so kupce prepričali o pristnosti umetnin. Florentinski trgovec s starinami je kar od početka izjavil vsakemu kupcu, da mu iz posebnih razlogov ni mogoče povedati izvora ponujenih kipov. Pripovedoval je, da je kipe dobil pri tajnem izkopavanju neke porušene opatije v bližini Monte Amiata, kamor so kipi bili spravljani med graditvijo stolne cerkve v Sienni, ter se je potem opatija porušila po potresu. Sele v najnovejšem času je spokorni menih don Mario s svojim študijem v neki samostanski knjižnici odkril zgodovino, načrt opatije in sezname umetnin ter na licu mesta tajno kopal, da bi preprečil, da ne bi vlada in zbiratelji umetnin o tem zvedeli in da bi cerkvi zagotovil lep dobiček iz prodaje umetnin v inozemstvu. Z najnimi prošnjami, da bi kipi ohranili vse to v tajnosti, je slepar kupce prepričal o tem, da so njegovi kipi

»Kaj bi lahko izjavili o moči »Zgovora«, ki vodi danes bolgarsko politiko?

»Vi veste, da je poslednja ministrska kriza pred tremi meseci srečno prebrodena in da je na vladi zopet ostal Demokratiški zgovor. Za mene to dejstvo seveda ne pomeni, da je kriza definitivno dokončana. Misli se, da bo kmalu zopet izbruhnila nova. In v tem slučaju najbrže ne bo Zgovor ostal na vladi. Bolj verjetno je, da bomo imeli koalicio med strankami. O pogojih bi bilo seveda prerano govoriti...«

Ali je res, da bo v Zgovoru ponovno prišlo do sporov?

»Zgovor ni homogena stranka. On je koalicio ali pa — če hočete — federacija starih prijateljev, to je: demokratov, radikalov in narodnjakov. V tem je njegova slabost. Že prvokrat je kriza izbruhnila vsled nasprotij med temi strankami in ni izključeno, da tudi sedaj te borbe, ki se nadaljujejo in so stalne, ne izzovejo krize. Ne borimo pa se morda samo za vodstvo. Mi se borimo radi različnih političnih koncepcij. Eni mislijo, da je treba energično nadaljevati z notranjo politiko g. Ljapčeva, drugi insistirajo na tem, da je potrebno voditi aktivnejšo zunanjo politiko, ki bi nam pomagala do zboljšanja naših razmerij do sosedov, v prvi vrsti do Jugoslavije. Kar se mene tiče, ponovno naglašam, da se mora z Jugoslavijo voditi ne morda politika korektnosti, marveč politika iskrenega prijateljstva...«

Angleški kralji nevarno oboleli

London, 23. nov. (Tel. »Slov.«) Smatra se, da se je bolezen angleškega kralja tekoma noči poslabšala. O polnoči se je sestal konzilij treh zdravnikov ob kraljevi postelji, ter je vso noč eden od zdravnikov čul pri kralju. Govori se, da se je pokazala kontuzija levih pljuč. Vendar pa se je dosedaj vsem obiskovalcem zatrjevalo, da se kraljevo zdravje bolj-ša. Do sedaj še niso smatrali za potrebno, da bi o bolezni kralja obvestili waleškega princa, ki se nahaja na lovu v Afriki.

London, 23. nov. (Tel. »Slov.«) Zdravstveno stanje angleškega kralja, katero označuje njegova okolica kot nevarno, se mora z ozirom na starost in občutljivost kralja smatrati za resno. Temperatura znaša 39 stopinj. Vnetje sopl se širi dalje. Kralj je že pred dvema letoma imel hud katar in se je pozdravil šele z dolgotrajnim potovanjem po Sredozemskem morju.

Optimistični Baldwin

London, 23. nov. (Tel. »Slov.«) Ministrski predsednik Baldwin je na govoru v Glasgowu izjavil: Tekom zadnjih štirih let se je ločena Evropa spremenila v združeno Evropo. Nobenega razločka ni več med zavezniki in bivšimi sovražniki. Državniki raznih držav žele vpoštevati stališča drugih držav. Danes je upravičeno upanje narodov, da se bodo med seboj bolje razumeli in zato živeli v blagostanju. Dalje je govoril o vprašanju zaščitne carine in izjavil, da je Anglija pripravljena sprejeti mednarodno konvencijo o osemurnem delavniku, ki angleškim potrebam ustreza bolje, kakor washingtonske konvencije.

Apponyi pri Hindenburgu

Berlin, 23. nov. (Tel. Slov.) Voditelj madjarskih legitimistov grof Albert Apponyi bo imel v Berlinu predavanje. Značilno je, da bo Apponyia sprejel tudi predsednik Hindenburg.

treba, da so znali fašisti tej svoji goli »metodi vladanja« dati socialno obleko v »listini delca«, ki bazira na nekakem solidarizmu, in prav ta obleka je spravila že mnogo tujih publicistov na led.

Amerika s sovjeti

Varšava, 23. nov. (Tel. »Slov.«) »Gazeta Varšavska« domneva na podlagi potnih poročil ameriškega kontrolnega agenta na Poljskem Deweya, da je možno, da bi se interes Amerike odvrnil od Poljske in obrnil k Rusiji. Tu si vprašanje ruskih predvojnih in vojnih dolgov, ki znašajo samo 117 milijonov rubljev, ne bi delalo nobenih težkoč, če bi se Amerika interesirala za sovjetsko Rusijo.

Nemška vlada o reparacijah

Pariz, 23. nov. (Tel. »Slov.«) Glede sklicanja konference strokovnjakov je Nemčija napravila tretji korak s tem, da je nemški poslanik Höchst podal ustmeno izjavo pri Briandu in Poincareju, katerima je izročil obenem tudi memorandum. Ugori Höchsta so predvsem naperjeni proti poskusu, da bi strokovnjaki že vnaprej določili minimalne zahteve, kakor so bile stavljene v angleški bal-fourjevski formuli, glede Francije pa v Coincarejevem govoru v Chamberyju. V memorandumu se navajajo isti argumenti, ki jih je že dr. Stresemann razvijal v svojem zadnjem govoru, da se more govoriti o resnični rešitvi reparacijskega vprašanja samo tedaj, če zahteve ne bodo presegale gospodarskih zmognosti Nemčije.

Razsodba v vohunskem procesu

Dunaj, 23. nov. (Tel. »Slov.«) V vohunskem procesu proti Reindlu in tovarišem je bila danes izdana rozsodba, s katero so bili obsojeni vsi trije obtoženci. Koliko so obtoženci, posebno pa Reindl, oškodovali Avstrijo, se je moglo v razpravi določiti samo približno. Goljuje so bile večje, kakor utegne znašati škoda. Reindl je bil obsojen na 18 mesecev težke ječe, Hanika na 8, Müller pa na 6 mesecev težke ječe. Sodišče je glavno krivdo vohunstva videlo v tem, da so obtoženci izročili vojaškim atašejam strelne tabele za avstrijske topove in metalce min.

Dunajska vremenska napoved: Po večini oblačno, posebno pa v južnih Alpah deževje. Po nižinah mlo vreme; v prostih legah sveži vetrovi, po gorah snežni viharji. V deželah pred Alpami morda kratka razjasnitev.

Slovenci v Italiji

Zopet zapor. Na dan desete obletnice italijanske zmagave plapolala na gradu pri Tolminu ogromna jugoslovanska trobojnica. Radi tega zločina sta se morala večerj zagovarjati pred gorškimi tribunalom 20 letni dijak Venčeslav Tuta iz Tolmina in 19letni Viktor Logar tudi iz Tolmina. Tuta je bil razen tega obtožen, da je razpečaval slovenske knjige in otroško berilce »Prve korake«.

Sodišče je obsodilo Tuto na dva meseca zapora, Logarja pa na dva meseca zapora in 200 lir globe.

Novi zavodi »Legge Nazionale«. Znano raznarodovalno društvo »Legge Nazionale« je prevzelo dijaški dom »Nicolò Tomaseo« v Zadru in s tem omogočilo nadaljnji obstoj istega. Sk. kr. ukazom od 3. avgusta 1928 je bil ta zavod priznan kot juristična osebnost. V smislu novih, od naučnega ministrstva potrjenih pravil je »Legge Nazionale« imenovala v odbor kot svoja zastopnika senatorja Taconija iz Zadra, ki je podpredsednik »Legge«, in odvetnika Troianija, predsednika zadrške podružnice »Legge«. Po predlogu Troianija je osrednji odbor na svoji zadnji seji sklenil, da otvori v Zadru tudi poškolsko založovalnico in rikrestorij, ki pa mora v smislu balističnega zakona in dogovora med to ustanovo in »Legge Nazionale« biti podrejena balistični organizaciji. V to svrhu je stavila »Legge« na razpolago že 10.000 Lir. Na isti seji so tudi sklenili, da otvorijo nov šolski vrtec prav ob meji v Kačji vasi, kjer se zida ravno novo šolsko poslopje.

Vrvenje v tržaškem fašju. Ako bi živeli v normalnih razmerah, bi moral sedanji fašistovski tajnik inž. Cobolli (Kobol) odleteti že radi svojega nizkega maščevanja nad odvetnikom dr. Cokom. Sedaj pa je nevolja tudi v fašistovskih vrstah silno velika. Siro se glas, da je Cobolli prisleparyl kar 11 milijonov lir, predvsem s svojimi stavbenimi zadrugami. Veliko denarja da je naložil pod tujim imenom v Milanu, druge večje zneske pa da je investiral v nepremičninah.

Dejstvo je, da so bili pri Sv. Jakobu nalepljeni lepaki, ki obetajo svobodo »squardistom« in v nedeljo je bilo slišati celo po ulicah klic »Dol s Cobolli«. Plakati so nosili besede: »Lora decisiva 'avvicina. Squadristi radunatevi«.

(Odkoliha ura se bliža. Skvadristi, zberite se.) Sicer pa je Cobolli že menda na najvišjem mestu padel v veliko nemilost. Pred kratkim je namreč poleg veliko drugih romanj v Rim k Duceju priredil tudi potovanje članic organizacije »Dopolavoro«. Hotel je priliko izrabiti v svoje namene (baje je njegov namen postati osrednji tajnik) in je naučil deputacijo, ki jo naj bi predstavil Mussoliniju, naj se izrazi čim najbolj neugodno o dosedanjem osrednjem tajniku Turattiju. Nesreča pa je hotela, da je med tem prišel v Rim glas o njegovih poverbah in ko je Cobolli bil že na potu, je došla v Trst brzokajka, s katero ga je vabil Turatti, ad audiendum verbum. Nič hudega sluteč se je oglašil Cobolli pri Turattiju, ki ga je zadržal več nego poldrugo uro in ga primerno očel. Medtem pa je čakala deputacija »Dopolavoristkinje na Cobala, da jim da zadnja navodila. Blizala se je ura sprejema pri Mussoliniju in Cobala ni bilo od nikoder. Končno jim ni preostajalo drugega, da so hitele v največji naglici k Mussoliniju, kamor so dospete vse oprane in zamazane in nekoliko v zamudi. Že to je povzročilo, da je bil sprejem dokaj hladen, še bolj hladni je postal, ko so mu izročile škatljo iz mramorja »svetega Krasca«. Rekel jim je kratkoma, da bi bile lahko vporabile denar v bolj koristne namene. Ko pa so začele dajati izraza svoji »nevolji« proti Turattiju, je bilo konec vsega.

Drobne vesti iz sveta

Za novega poljskega poslanika v Belgradu bo imenovan dosedanj ministerialni ravnatelj Balinski.

Newyork, 23. nov. (Tel. »Slov.«) Mehika policija je aretirala sedaj tudi Manuela Trejo, ki je bil pri umoru generala Obregona udeležen na ta način, da je na smrt obsojenemu atentatorju Toralu preskrbel strelno orožje. Trejo se je skrival mnogo mesecev in bo sedaj najbrže tudi obsojen na smrt. O vzklisu Torala in nune Conception je večerj razpravljalo vrhovno sodišče, odločitev pa se bo objavila šele jutri.

Dr. Stresemann je bil večerj ponovno soglasno zvoljen za predsednika nemške ljudske stranke.

Potres v Romuniji. 23. novembra ob 6.24 je bil v Bukarešti močan potres, ki je trajal 30 sekund. Obenem s potresnim sunkom se je slišalo podzemeljsko bobnenje. Ljudje so v strahu zbežali na ulice. Središče potresa se domneva v Foksaniju.

Budimpešta, 23. novembra. (Tel. Slov.) Na politehniki je prišlo danes zopet do protizidovskih izgreodov, nakar je rektor zaprl visoko šolo in odredil obvezno legitimiranje slušateljev.

Lisbona, 23. nov. (Tel. Slov.) Grški parnik »Virginia« z 2500 tonami se je potopil 40 milj jugozahodno od mesta Oporto. Posadka je bila rešena.

340

glasov, ki jih je dobila »Slovenska lista« katoliških akademikov, »Jutro« ne da miru. Seveda je ob tej priliki treba vreči blato na bogoslovce in ponavljati frazo o svobodi znanosti. Da ne bo ta »lajna« spravila nobenega bogoslovca iz semenišča, je jasno. Abotno bi pa bilo primerjati kulturno delo enega kaplana, kaj šele vse duhovščine, z delom »Jutrovih« kulturonocev. Nikar pa naj si »Jutro« ne domišlja, da bo dala slovenska univerza vezati vse njegove letnike v usnje ter jih razpostavila na odlična mesta v svojih knjižnicah, da bi poznejši rodovi študirali slovenske »očake« — učenjake iz »Jutrove« dežele, pač pa bodo tam še in še stali cerkveni očetje in drugi učenjaki — katoličani svetovnega slovesa, katerih dela bodo morali študirati tudi »svobodni« akademiki, če bodo hoteli kaj znati. Če bo pa šel razvoj naših gimnazij v tej smeri naprej, je res možno, da postane naša univerza nadaljevalni tečaj šentiviške gimnazije, ker dijaki drugih gimnazij univerzitetnega študija sploh zmogni ne bodo. Vsak šentiviški abiturijent je ponosen na znanje, ki ga je dobil v škofovi gimnaziji in je vesel, da »Jutro« in njegove svobodne znanosti sploh pozna ni.

Akademik.